

PP. 1-14

A. J. Mahloana

203⁽¹⁰⁾ n. 0

15/2/39

15 FEB 1939

indexes

Medicine, Divination, Magic No. 30

K34/12

xona le dingaka tša banna le tša basadi. Bongaka ke thuto ya ngaka, ye ruta ngwana wa yona xo epa dihlaro, le xo bea metse, xo foka diphoofolo le mašemo, xo bea mašemo le xo thswara bana le ba baxolo ka thebele ye kxolo. Ba thswara dihloko tša batho, xo ba thibeletša malwetšing a xo diwa ka diatla, a baloi. Dingaka tša basotho xa ba rutwe sekolong, ba rutana e le bona. Xe motho a nyaka xoba ngaka o ya xo ngaka enngwe yo a tšereng bongaka ba xaxwe mo xo bopapaxe. Bongaka bo swana le bohwa, xe ngwana a sa bo hlokomela e ka se be ngaka, ka xore a ka se tsebe xo hlakanthša dihlaro le xo tseba dihlaro tša malwetši a maxolo. Dingaka tša^{sesotho} di tseba xo balayela diješo ka maleng. Diješo tša baloi ba banthšo di diwa ka mehlolo ye ba e tsebaxo baloi, boloi bo bolokwa ka pitšeng ya epelwa fase, boloi kamoka bo diwa ka thšila ya basadi, ya kxwedi, ya xo boya tsela, diphala le kobo ya ngwana (mohlana). Ke bona boloi byo boxolo-xolo, xa xosana byo bongwe. Ba fetsa^{batho} ka dilo tše, ba a ba ješa tšona di hlakanane le dihlaro tša boloi.

203 ni medicines, Divination, magic, No. 30 K34/12

Mabyalweng ke xona mo ba nwešang batho, baba
 thšelela dilo. Xe ba rata xo bolaya motho ba
 mo thšelela byalwa ka phafana, ba mmiletsa ka
 ntlong, ba mo thōta. Xa a šetše a nwele otlare
 byalwa bo bo a mpelaetsa, ka teng ka ka
 ha ho sepele ka thswanelo. Byalwa bola
 bo namile bo tla mo ngwangwaripa ka teng.
 Na byalwa ~~ka~~ bo ba ngwangwaripa? Xona, ^{le eng} ka
 byalweng? Byalwa bona le selo ka xare.
 Aree bofefe, xona le monna o bareng ke
 mokete, a ke a o xo hlahloba ka marapo.
 Xe ba fihla motseng wa ngaka, ba a lothša,
 bare diatla ba xa mokete, re re dimpya di sere
 lome, le fihlile le humane mehau, le ha lapa
 le fihlile. Šidiuwe moketalo, ke tšona ngwa-
 -naka, ke re ^{ve} boletše mokxalabye, ore re tlišitše
 motho šo o ya lwala, re re a ke a mo
 le balebe ka marapo. A se tševwe mokxala-
 -bye, xa bare tsebe ya kxaupsi e ya itlwela,
 bare re kxopela xo le balebiwa ka marapo.
 Aowa, ke tšona, mme di nyaka xo hlapišwa
 diatla ka kxoxo, xa di vre fase fela, di ka
 tla tša ngala tša se bolele selo. Kxoxo e xona
 ya mokoko ye thšweu kwa xae. Tlišang
 dihlakâ ka moraba re nke re ba le balebe.

8/12 K34/12 15 FEB 1939
 203 Medicine, Divination & Magic No. 30

Di thšele moya, bara molwetsi, huu moya!
 Di xaše! Xaša! divrele mpherefere, badimo
 ba eme ka dinao, thšweni elebile bohlabela,
 Tlou e lebile basobela: Dire motho o kxolelwa
 ke wabo. Ke selomi sa se pipimpi.
 Motho o kxotše, o jele nhlwadi makhura.
 Di tšee xape ore ke alwala, molwetsi;
 are ke alwala, ere ke fole, molwetsi
 are ke ~~foto~~ folé. Dixaše. Tša re xaša.
 Di wele makxolela, motho o kxolela ke
 ke wabo. Ngaka: Na mosadi yo alalang
 a xo kotametše mo hloxeng o ya mmona,
 šo. Di tšee ere huu, mosadi wa letswala
 ka phate a ntloxele. Molwetsi, mosadi a
 letswala ka phate a ntloxele. Ngaka: O
 lekilwe ke mosadi wa letswala ka phate, obina
 kwena, še, onna ka ^{thakoya} bohlabatsšiši bya
 ntlo ya xako. Xa o mo lemoxe na? Molwetsi:
 Aowa, ke a mo lemoxa, mosadi wa xo
 bina kwena wa mohloloxadi. Tsatši le lengwe
 a se o bone madi mo lapeng na? ke a bone.
 Bohloko! bohloko! ke xona mo xo tšwelang
 bolwetsi; o xatile madi, o bile o xo nwešiše
 dilo ka byalwa bola. Xako byalo na? Eng xo
 byalo. ka teng xa xo ngangaripe na? xo a
 ngangaripa.

K34/12

203 Medicine, Divination & Magic No. 30

Sidiuwe xe dihlako tša hako. A ka nora bakone ba mo lebelela. A se tšeuwe motekolo, xare ve ba ka nama ba ve diela mešokana, fa xongwe hloxo hloxo eye ya xa mokote e ka nama ya tsoxa, auwa ve tle ve leke, fela thušo ke ya Modimo. Mokote kete, na xa u tšee thšekku ela wa ba nyakela hlare sa xo lebeleba kateng, o epe sefapadia vetle ve se kxabelele ~~ve mofe~~, ka moraxo ve mo nyakele sa xo xofa kateng. Ka moraxo vetla mo diela dipowana, va mofoka, xore madi a a xaxe atle a phatlalale. Thušo ke ya Modimo. Sa pele ve sešo ve tsene kaxo alafeng ve nyaka maphutholla-thebeke. Maphutholla thebele ke nku. Nku e nhlwa e xona kwa xae ya mosela wa semenola, le e tliše ka bošexo ke xona mo vetla kxona ve thoma xo phiekola motho yo. Xo nyakexa pudi ya phatsā e swana, xore vetle ve lebelēle mo bolwetsi bya motho yo bo lexo xona. Le nyake e swana e senaxo mmala. Xe e bonwe xo thšelwa sehlarē ka lehlapelong a mabotse, xwa thšelwa more wa lerole wa mpholo, e swarwa ka molala ya nwešwa metse auwe. Xe ~~xe~~ ye nwa, e ntše ee nwa e felelwa ke maatla

V203 Medicines Divination Magic No 30 ^{K34/12} 5

ka moraxo ya ba^{ya} re tšapa ya e hwa, le
 hore mmeé ya se die, ya jo thšekxola
 mahlo fela, ya nama e bile lehu.
 Pudi e xobelwa ka pitseng kamoka
 ha yona, ya se xopelwe. Dinamana
 tša ka teng tša xo swana le sebetse
 le ngati te mohodu di ngathwa ka
 bonnyenyane tša apewa ka pitsana
 tša hlakanthšelešwa le mešoka ya
 diša le marole, xore ~~di~~ di tle di
 tsebe xo tematemiša ka teng. ka moraxo
 ba dia dipowana. Dipowana ke
 mafsika a mantš'ntš' - a bešwa ka
 mollo wa bo mmatswitswane, a ba a
 šala ave hibi! hibi! A bešelešwa le
 tšatš' kamoka. ka moraxo ba tšea pitsa
 ya letsopa ba thšela metse a botš'idi,
 a se ke a hala, ya e ba léteka.
 Ba nyaka mokxopha wa Kxomo wa xo
 šuxiwa, bave tsena molwets'i. Molwets'i a
 tsena, ba re kwatama, ba mo khurumets'a,
 ba bea pitsa ya metse a leteka la pitsa
 fa pele. Ba tšea lefsika ka le tee, ka letee,
 ba lok^ela ka pitseng, ~~mo~~ muši wawe kuakwe,
 bare e khurumets'e, a ikhurumets'a

203 vi Medicine, Divination & Magic No 30 ^{K34/12} 6

Mušī ware khurûkhurû, ba lokela le lengwe, bare ikhurumetše, ba thšela sehlare sa xore lexe a ka thanthanyetswa ke metse a seke a swa. Xa a leša mūši o tšwa ba xatela mokxopha kamo le kamo, banna ba onna ka mašaxo, a tšwe sethitho se sentši e be e ve ke xe a tšo hlapa kama nokeng. Fa xongwe xe muši ofiša e le o moxolo, a be a bolawe ke seiteya banyane. Xona ka fa. Ba o xatile are kxane ke a fsa, ke a fsa, bare o thšaka dihlare sekete kete sa xaxe. Xe a ka thšoxane a hwile le motho ba ka se mommotše ba tla nove o be a lwala. O hwile. Xe a šetše a tsene dipowaneng o ka ona metse ale a dipowana xo boya ka letheka. ka moraxo o nwešura dihlare a tla a kxona xofišura ka teng, koba a hlatsišiwa. Xe xo bonetše selo se se kexose mmolaya a ba e be le twena koba polo metse, bare nkere o bone morwa mokete motho wa xaxo o fodile. Mo tliše xape re ttere mo fihlele bolwetsši. Xe ba mo fihlela bolwetsši le xona ba mo dira ka dipowana

VII 203 Medicine & Divination + Magic ^{K34/12} No 30

Motho xe a rutwa bongata o nthša kxomo a bo reka xongata enngwe ka yona. O nošura sehlare saxore a tsebe dihlatō. O betlwa dihlatō. Dihlatō ke marapo a diphoofolo. Ke marapo a diphoofolo tšedilexo xona mo naxeng kamoka. Rapo la thšweni, la nkwe, la kwena, la phuti, la kolobe, la noko, la tlou, la nare le la kxabo. Le a mangwe a betlwa botse, ke sekwala, a ba a a ritela. O rutwa xo a reta.

O bonthšura te badimo xona mo dihlatōng. Rapo la thšweni le tla šupa ba ba binang thšweni. Rapo la nkwe le šupa ba ba binang nkwe, ke Batlokwa. Ba ba binang thšweni ke mahananwa. Ba ba binang kwena ke Bakxatlale Basotho ba bangwe. Ba ba binang phuti ke ba Makxabeng. Ba^{ba} binang phiri ke ba xa Dikxale. Ba binang hlanhlaxane ke ba bona ba bina phiri, ke Bakone kamoka. Dikolobe ke ba xa Mmamabolo Seolwana. Dinoko ke ba Makxabeng. Ba^{ba} binang Tlou ke Madebele a xa Mokopanē, a Xalaka, a xa Mashashane le a Sepanapudi. Ba ba binang nare ke Matebele le ona. Ba ba binang kxabo ke Basotho ba Makxabeng.

K34/12

VIII 203 Medicine Divination & Magic No. 30

Motho xe a loile yo mongwe o tsebya ka se a se binaxo. A se marapo fela a a nthšang moloi, xona le se sengwe se ~~se~~^{ba} mo nthšang ka sona. Ba se bitša xore ke mankxonyane.

Mankxonyane o dirilwe ka dipatlana, o ya hunaxana a itaolele e le ona ~~o~~ Šupe. Ke ona mankxonyane ba laola ka ona. Bare re botše mankxonyane, motho yo a lwalang o kae, o hare tao wa mo Šupa, bare motho yo a mo loilexo o una kae, ware tao wa mo Šupa, mo xongwe bare mankxonyane re bonthše mo motho yo a dulaxo? O hare tao wa xo Šupa. Dihlare di epya naxeng. Tše dingwe ba di tšea dinokeng, mehlaba ya noka, mehlaba ya tewatte, metse a lekwatte, ~~mp~~ maphilo a metse a lekwatte, a a ipupileng nafsika. Mahoto a dinoxa, mexokolodi, dipââpââ, meroto ya dithšweni, meroto ya dipêla, marapo a diphiri le hloxo tša tšona. Dinipana tša matlâlo diphoofolo. Diphêkô di dirwa ka marapyana a diphoofolo. Me konoto ya nthšu ke sephêko le yona.

K34/12

TX203, Medicine, Divination & Magic No 30
 Dingaka tšea basotho di tsebexa ka xo apara
 di kuwane tša diphoofolo, le xo lekeletša
^{mabotelo} a di khwethiane, le dipheko mo molaleng.
 Ba sepela ka saka etletše dithêbele fêla,
 dithebele ke ona mabotelo a sesotho.
 Ke marole a dihlare tšea xo šilwa, tšea
 dingwe ke tšea ntho, tšea dingwe ke tšea
 khwibidu. Tšea dingwe ke medi e hlomphe-
 ng ya xo koba ditladi le medumo e methata.
 Dingwe ke bo byere, Dingaka di dira lekxotla
 fela xe ba biditšwe ke kxoši, ba laola pula,
 xe e se xona. Mongaka mongwe o adixaša
 are pula e tla tšwela Borwa, are e tla be
 e ~~se~~ tšaka, xa di sa bolele nnete
 nka di fiša. Ngaka tša basadi le
 tšona di xona. Ba rutwa ke Bopapa-bona.
 Babangwe dingaka ke tša xohwa Malôpô,
 Dia binelwa. Motho xe a hwile malôpô,
 o ya hwa kosene, a robale lebaka lele
 telele. ka moraxo a tsoxe. Ave ke tšea bonana
 le Badimo, xa a sa hwile, moropa o ya
 lela o ya seleka, koša ke ye tonatona,
 xo epelelwa mongaka yo a sa hwileng,
 xe ba sa opele a ka nama a ela
 ruri, a hwa, a se sa boya.

K34/12

203 Medicine, Divination, Magic No. 30.

Dihlare di šilwa ke ngaka. Ke yena a di hlakanthšang. A di beakanya, ke motho a sa ^{lefe} patele ngaka, e moiša kxorong, a mo lefa. Seema sa Sesotho sere ngaka xa e sêkê. xa a ka ~~ka~~ sêka, ~~ka~~ ano photlokodišwa kemotho, o mo dira tše kxolo, a mo šakanya. ka fao batho bathšaba xo ba le molato le ngaka, ka xore ngaka ke moloi. Ha a tseba ho lōōlōla, le xo lōya o ya xo tseba. Motho xe a robexile o hlabelwa ka sehlarê se ^{se} bitšwaxo Marok^a. Ke xore sehlarê se se a rokanthšā marapo. Se a hlabelwa a bofya ka dipatlana le ka malo di. Kxale xo be xo sena dilo tše di nthši tša xo roba batho matsoko, xe e se motho xe a be a nametše lekaba. O be a dirwa ka maroke. Dihlare di a lafa ele medi, di apewa, xe di koboxile xo iua ngakeng, ya xe ba ~~ba~~ fa tše dingwe; ba a pea. Xo epya diša le di hwere. Ke motho a jele borokxothlōlō, o nwešwa borokxothlōlō bo a fufu ditswe, a hlatsišwa bola. Sehlarê se sengwe le se sengwe se na le bolwetsi bya sona.

K34/12

~~X1203~~ Medicine, Divination & Magic No. 30
 Maina a dihlare a bitšwang, bare ~~maekxethe~~
 Maekxethe ke dihlare tšea xo bešura, tšea jewa
 e te mešedi. Mohlatsiša ke sa xo hlatsiša xe
 motho a jete dilo. Sefapabadi a se bola ela
 dilešo kateng tšea tšwa di hwile. Sefapadi a se
 hlatsiša motho xe a jete dilo, sa kxabelelwa ka
 se lehlapelong motho a hlōma molomo a nwa, a
 ba a šata a tswintswinyetša, mme a ka se ^{se} othe
 o tla be a fe šetše a feroha dibete, a hlata.
 Lerole la sefapabadi le a lafa di ntho, e ~~bite~~
 bite ke sehlare sa mahlo. Se thoba motho xe
 a hlabilwe ke madi. Tsebe-dinthla ke sehlare
 sa xo alafa dišo, xe motho ba mo thšetše
 o tla eta a ipha iphetha mmele, a kitima,
 a thšaba ka kore se a baba, se swana le mmabane.
 Mašixōmabe ke sehlare sa xo alafa madi,
 se ya epya, sa thuthufatšwa, sanwewa.
 Modiri wa mokxoba ke sehlare sa madi, se a
 epya, sanwewa. Mōkxōphō xo o kebetilwe
 o tšwa mafsi, mafsi a ona ke sehlare se
 se xolo sa xo thšološa. Xa a nwewe, a bopelwa
 lebupi ba le bēlē^{le}, xwa apiwa boxobe byo
 bonyane xwa lokwa dikxolwana tšeuwe. Mala a
 namite a hndwexa ke moka ke xo thšoloxa.
 Mmāle ke sehlare sa meno xe a bolaya, se a
 sohlwa sele tala. Moleinote bolaya xo.

xii 203 Médecine, Divination & Magic No. 30 K34/12

Bolwetsi bya mala, bya madi a xo sepela, bya dilokwa, bya xo ~~xats~~ xatiswa ke a batho le ba seješo. Mala xa a sa khutše a sepela, a sa eme. A šoka xo satswe selo. A fiša, angwangwariya, xo thswa mare^a a sa feleng, xo potla motho a sa fete, xo se thakxalelwe ke dijo ka maleng. Ke thšupo ya seješo. Madi a xo ema xo tee le xe motho a ka enwa dihlatšana e se bang tša unga ka ruri, a ka se hute. Dilokwa di tsentšwa ka diatla, motho o no phaphatha mongwe, a nama a mo lokile dilo, le xo dumediša xona le kotse, xo dumedišana ka se atla, motho a kano ~~to~~ tsenya mongwe dilo. Motho a ka nore are ke a sepela, a xata madi, a namile a tsene mmeleng, ke mphela ke bolwetsi. Malwetsi a mabyalo a hišwa ke baloyi. Baloyi ke batho ba bošexo ba lala ba posoka ba lefela, batho xe ba robetše, ba fenoša batho ba ba robadiše ka dihlare. Xare xa mašexoxare moropana wa baloi o ya ka ore tidi! tidi! tidi! Hloxo ebeere šwaa, xo yo hlakana nabo. Baloi ba bantšintši, ba^{nna} ditebete beng tša metse, metseng ye mexolo. Naxengo tša baloi banna ba ba rile thša, xo ~~šale šale~~ ~~šale~~ basadi e be bona ba šalang ba phephetha, ba nyakile dinyatsi.

XIII 203

K34/12

Medicine Divination Magic No 30

Ntho e thšabišwa lexadima ka xo bea dipatlana tša meretlwa moxodimo, ba di hlotitše ka se/sehlare sa xo thibela lexadima. Ba thšaba tladi-mothwana. Tladi-mothwana ke ya motho, ke lexadima la xo dirura ke motho. O itaka ka dilo tšabo a šala ele yo mothomô, a tšena ka mokxopheng, le ka sesesedi a ya sebakeng. Xe le ve xâdi, o ipatâ nalô, a thswere selepe, a xo têtê yo a mo hloileng ngâna e, fa xo ngwe a tete ba lapa kamoka ba šale ba hwile mabeleabelea, ba bangwe ba idibetše, ba ba ethimodiša ka dinyêthi. Le motho o hlabelwa ngânâ tše ka sôna xore tladi-mothwana e xakanexe a mmone. Motse o beva ka dikokwane tša di thatana, tša kokotelwa sefekona, le tikoloxong ya motse, mphifa a ka se tsene. (mphifa = motoi) (mabeleabelea = makakana kakana) Sepheko se aparwa molaleng, ke lešapyana la xo betlwa botse, se fongwa ka sehlare, se phemela motho ditsietši. Ngwana o ~~swarwa~~ ^{swarwa} hloxo ke ngaka, a ba a fiwa sephoko, a nwešwa le serwalo sa mahlôxônolô. Se se nwešwang ngwetši xe e xoxoxa, bare o re tlell le tše botse mma, ba tswinya.

K34/12

203
XIV "Medicine, Divination & Magic, No 30
 Xe ngwanenyana a xana lesokana
 ba mo tšea sehlare sa xore a
 mo rate. Ba mo fa Sa - Molatelo,
 Sehlare sa xore a une a ~~to~~ mošale
 nthaxo, ko ngwe le xongwe mo a yaxo.
 Ba mo šilo fatše, ba mmolae pelo ye,
 xore a mo rate. Lesaka la dikxomo
 le ya bewa, ke motse wa dikxomo,
 ba epela dikokwané le ona, xore batho
 ba xo seleka ~~ba seke~~ ba di tšwara
 dithele, ba di bolaya matswele. Dinamane
 tšea ehwa. Xe le sa ka la bewa eli kase
 tswale di tla folotša, le xe di ka tswala
 di ka se ikette, di tla šššišitHexa, ka xobane
 ba lala ba dinamotše bošexo baloi. Thšemo le
 yona ke motse e ya bewa ka " "
 tona le batho ba ba reng ba tšea
 mabele a batho ka dinao, ba hoditše
 dihlare ka fase xa maoto. Mo ba ~~fatšing~~
 mabele a tla nama^a ya fase a kokobêlá,
 a rikhišela, a se xolê, a hwibila. Mong
 wa thšemo a boya le tala a se
 bune selo. Ends.

From A. J. Mahloane
 Carlshule P. Bag,
 Via P. P. Rust.

end s 203